

Põllumajandus naaseb jõuliselt Tagamõisa poolsaarele (4)

SH saartehaal.ee/2018/04/14/pollumajandus-naaseb-jouliselt-tagamoisa-poolsaarele/

Ain Lember

April 13, 2018

Aastakümnete jooksul inimestest tühjaks jäänud ja kinnikasvanud Tagamõisa poolsaarel suureneb jõudsalt taastatud karjamaade ja rohumaade arv.

Ehkki viljakasvatuseeni pole veel jõutud, käib vilgas töö pärandkoosluste taastamisel ning kunagise Kommunisti kolhoosi põldudel Undvas võib näha meeliülendavat pilti rohumaade uuendamisest.

Aprilli algul alustas RMK projekti “LIFE to alvars” raames tööd 53 ha suuruse loopealse taastamiseks Undva panga lähistel. Enne 15. aprillil algavat linnurahu jõuti taastamisraiet teha u 21 ha suurusel pinnal, rääkis RMK looduskaitse spetsialist **Ants Animägi**. Pärast linnurahu lõppemist purustatakse võsa kettidega ja koristatakse ala raidmetest, samuti jätkatakse taastamisraiega ka ülejäänud pinnal.

Järverikas piirkond

Et Tagamõisa poolsaare põhjaosa on oma paarikümne madala järvega Saaremaa kõige järvederikkam piirkond, siis ei pääse loopealsete taastajad oma tegemistes ka kokkupuutest järvedega. Maastikus tulevad pärast raiet uuesti nähtavale Säärelaht ja Laukabe järv. Samas piirkonnas hakatakse peatselt taastama Saare Veisekasvatuse kariloomadele veel ühte 20 ha suurust loopealset ala.

PARIMAD HINNAD LEIAD VANNITOA-EXPERDIST! OLEME AVATUD E-R 10.00-18.00

MADAL ALUS 365 €

SÜGAV ALUS 395 €

DUŠIKABIIN • KIRIÄS TURVAKLAAS • MASSAAŽIÜHÜS • 6 KEHADÜSI • LAEVALGUSTI • LAEÜHÜS • PEEGEL • 80X80X210

Juba varem on alvarite taastamise projekti raames taastatud Tammesel, Undvas ja Kõrusel kokku 123 ha loopealseid, kus karjatatakse Andruse mahe- ja turismitalule kuuluvat lambakarja ja Saare Veisekasvatuse veiseid.

Veel 2010. aastal hooldati Tagamõisa hoiu- ja kaitseala piires vaid 35,66 hektarit poollooduslikke kooslusi, mis oli vaid 4,4% kõigist hooldust vajavatest kooslustest, mida on kokku 818,8 ha. Lähiajal on Tagamõisa kaitsealadel taastatud juba 230 ha looalaid, mida võib pidada väga jõuliseks arenguks.

Undvas võib näha kündi

2011. aasta lõpus Lätiniidi külas 240-kohalise veiste nuumalauda avanud Saare Veisekasvatuse juhatuse liikme **Martin Leedo** sõnul käib neil praegu rohumaa uuendamine Undva külas. Sama põllu peal kasvatas Kommunisti kolhoos omal ajal külvikorras ka vilja. “Neid maid ei ole pikka aega haritud ja väga raske on seal niita –maad on konarlikud ja lõhuvad tehnikat,” rääkis Leedo, kelle sõnul on ettevõtte uuendanud rohumaid ka Kureveres ja Veeremäel.

Ühismajandite laialimineku järel loodud Kihelkonna piimatootja Kangru LP OÜ peab Tagamõisa poolsaarel Kurevere laudas 150 lihaveist. Ettevõtte juht **Rein Sepp** ütles, et kui nemad 90-ndate teisel poolel alustasid, leidis vaba põllumaad piisavalt, nüüd aga enam mitte. “Pärast seda, kui rahamehed hakkasid loomi pidama, tekkis tunne, et põllumajanduses hakkab midagi muutuma,” sõnas Sepp.

Kõruse elanik Tiina Ojala rääkis, et üks väheseid külasid poolsaarel, kus põllumajandus päris välja ei surnudki, oli Kõruse küla. Tiina ja tema elukaaslane Kalev Rauk peavad 170-pealist lambakarja, samas külas toimetav Anne Udeküll on aga tuntud hobusekasvataja. Nüüdseks on suured tegijad ka kõik ümbruskonna külapõllud kasutusele võtnud. Nagu vanadel headel aegadel on varsti jälle iga ruutmeeter kasutuses, tunnustas Tiina Ojala arenguid Tagamõisas.

Vähemalt 4000 aasta vanuse asustusega Tagamõisa poolsaar oli enne 1940. aastat üks Saaremaa tihedamini asustatud piirkondi, kus elanike arv on vähenenud üle kümne korra ja kus praegu elab sadakond inimest. Inimtegevuse tulemusena tekkinud pärandkultuurmaastik on kõige paremini säilinud Kõruse ja Undva külas, kus omal ajal elas ligi 300 inimest.